Õiguskantsleri Kantselei

Toomas Mölder
Hooneühistu Ädala tn.7B
adala7b@gmail.com

Teie 05.11.2026 nr

Meie 13.11.2026 nr 14-9/262641/2609540

Lugupeetud Toomas Mölder

Pöördusite õiguskantsleri poole küsimustega, millistel tingimustel saab hooneühistu korraldatud jäätmeveoga liitumisest vabastada ning kas garaažikinnistul tuleb koguda ja vedajale üle anda olmejäätmeid. Palusite viidata ka uuemale kohtupraktikale.

Jäätmeseaduse (JäätS) § 69 lõike 1 järgi on korraldatud jäätmevedu kohustuslik kõigile elu- või tegevuskohajärgses jäätmeveo piirkonnas asuvatele jäätmevaldajatele. Jäätmevaldaja on muu hulgas isik, kelle tegevuse käigus tekivad jäätmed või kelle valduses jäätmed on (JäätS §-d 9 ja 10). Korraldatud jäätmeveo puhul loetakse jäätmevaldajaks ka korteriühistu või selle puudumisel selle kinnisasja omanik, millel asub suvila, elu- või äriruum (JäätS § 69 lg 2). Kuigi seadus nimetab otsesõnu korteriühistut, on hooneühistu tulundusühistuna kinnisasja omanik (hooneühistuseaduse § 1 lg 1) ning talle kohaldub kinnisasja omaniku staatus. Tallinna Ringkonnakohus luges ühes garaažiühistut puudutavas asjas hooneühistu jäätmevaldajaks, arvestades seda, et garaažiühistu oli hoonestatud kinnistu omanik ning asjaolu, et ka garaažibokside ja autode kasutamisel võib tekkida olmejäätmeid (vt Tallinna Ringkonnakohtu 20. märtsi 2009. aasta otsus nr 3-07-2566, punktid 11-13).

Jäätmeveo piirkonnas elavad või asuvad jäätmevaldajad loetakse korraldatud jäätmeveoga liitunuks seaduse alusel, olenemata sellest, kas nad on jäätmevedajaga sõlminud lepingu. Kui lepingut ei ole sõlmitud, lähtutakse jäätmeveo korraldamisel ja arvete esitamisel seadusest ja linnavolikogu määrusest (vt ka Riigikohtu 25.09.2013 otsus nr 3-2-1-80-13, punktid 54 jj ja Tallinna jäätmehoolduseeskirja § 32 lg 2). Seega on ka hooneühistu kinnistu omanikuna korraldatud jäätmeveoga liidetud.

JäätS § 69 lõige 4 võimaldab omavalitsusel jäätmevaldaja tema taotlusel erandkorras ja tähtajaliselt jäätmeveoga liitumisest vabastada, kui omavalitsus on veendunud, et kinnistul ei elata või kinnistut ei kasutata. Selle normi sõnastuses „kinnistul ei elata või kinnistut ei kasutata“ on nimetatud kaks alternatiivset asjaolu, millele saab taotluses tugineda. Garaaž on ette nähtud muuks otstarbeks kui elamiseks. Üksnes asjaolu, et kasutuses oleval garaažikinnistul ei elata, ei anna õigust jäätmeveost vabastamisele. Ka harv kasutamine ei ole iseenesest alus jäätmeveost vabastamiseks.

Tartu Halduskohus leidis elamuga kinnistut puudutavas vaidluses, et JäätS § 69 lõikes 4 kasutatud sõna „või“ tuleb selles sättes mõista tähenduses „ega“. Korraldatud jäätmeveoga liitumisest vabastamise kaalumise alusena tuleb mõista olukorda, kus kinnistut ei kasutata ega sellel ei elata (vt nt Tartu Halduskohtu 28. oktoobri 2013. aasta otsus nr 3-13-1464, punkt 9).

Tallinna linn on JäätS § 66 lõike 4 alusel võtnud 9. märtsil 2023. aastal vastu Tallinna jäätmehoolduseeskirja, mille 2. peatüki 2. jaos nähakse ette üksikasjalikum kord korraldatud jäätmeveoga liitumisest vabastamiseks. Jäätmeveost vabastamise otsus tuleb teha komisjoni ettepanekul linnaosa vanemal või tema volitatud isikul, lähtudes üksikjuhtumi asjaoludest (eeskirja

§ 35 lõiked 4 ja 5). Selleks näeb JäätS § 69 lõige 4^2 enne vabastamise otsustamist ette asjaolude kohapealse kontrollimise kohustuse. Linn peab taotluse lahendamiseks olulised asjaolud välja selgitama, seal hulgas selle, kas kinnistut tegelikult kasutatakse. Seda linn praegusel juhul ka tegi. Et vabastust saada, peab jäätmevaldaja veenma kohalikku omavalitsust, et ta kinnistut taotletud perioodil ei kasuta (vt ka Tartu Ringkonnakohtu 21. novembri 2019. aasta otsus nr 3-17-2712, punkt 19).

Jäätmete vähesus, nende iseseisev sortimine või võimalus viia need mujale ei ole omaette vabastamise alus. Seadus ei võimalda neil põhjustel kedagi jäätmeveost vabastada. Samuti ei pea omavalitsus kindlaks tegema, kui palju jäätmeid tekkis igal kinnistu kasutamise korral.

Seega jäätmeveo kohustusest vabastamine saab olla ainult erandlik kohaliku omavalitsuse otsus ning see saab põhineda üksnes seadusest tuleneval alusel. Kohalik omavalitsus ei saa seaduse alusel vabastada kedagi muul põhjusel ega tagasiulatuvalt korraldatud jäätmeveoga liitumisest (vt ka Riigikohtu halduskolleegiumi 16. jaanuari 2018. aasta otsus nr 3-16-313/35, punktid 11 ja 14).

Neid jäätmeseaduse norme ei ole põhjust pidada põhiseadusega vastuolus olevaks, sest vabastus on võimalik neile isikutele, kes kinnistut ei kasuta. Kinnistu kasutamisel saab jäätmete teket üldjuhul eeldada. Olmejäätmed (paber, pakend, koristamisel kogunev olmeprügi) võivad tekkida ka garaaži kasutamisel. Jäätmevaldajal on võimalik jäätmevedajaga kokku leppida väiksemate mahutite paigaldamises ja harvemas tühjendamises. Jäätmeveo korraldust puudutavad normid ei ole seega isiku suhtes ebaproportsionaalselt koormavad.

Ka Riigikohus ei ole näinud põhiseadusvastasust selles, et jäätmete kogumiseks ja vedamiseks on loodud üldkohustuslik süsteem, sest see aitab tagada jäätmete nõuetekohase käitlemise. Jäätmekäitlussüsteemi toimimise tagamiseks saab iseenesest pidada põhiseaduse järgi lubatavaks ka nende isikute tasu maksmise kohustust, kes jäätmeid korraldatud veoks üle ei anna, st maksustamist solidaarsuspõhimõttel, kuna raske on määrata täpselt kindlaks iga jäätmetekitaja tekitatud jäätmekogust (vt ka Riigikohtu 25.09.2013 otsus nr 3-2-1-80-13, punkt 60).

Lisaks eelpool viidatud kohtulahenditele saate avaldatud kohtulahenditega tutvuda Riigi Teatajas. Jäätmeveoga liitumisest vabastamist käsitlevate lahendite leidmiseks valige menetluse liigiks halduskohtumenetlus ja otsige lahendi tekstist näiteks väljendit „jäätmeveoga liitumine“, „JäätS § 69 lg 4“, ja „hooneühistu“. Uuemate lahendite leidmiseks saate otsingut piirata lahendi kuupäeva järgi.

Korraldatud jäätmevedu käsitlev üldine abimaterjal on Keskkonnaameti veebilehel avaldatud 2024. aasta juhend kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmehoolduseeskirja ja korraldatud jäätmeveo korra koostamiseks. Jäätmeveoga liitumist ja sellest vabastamist käsitletakse juhendi alapunktis 3.1. Juhend ei ole õigusakt ning seda tuleb kasutada koos kehtiva seadusega.

Kui vajate jäätmeseaduse ja Tallinna jäätmehoolduseeskirja sätete kohta õigusalaseid selgitusi, tuleks pöörduda märgukirjale ja selgitustaotlusele vastamise ning kollektiivse pöördumise esitamise seaduse § 3 alusel vastavalt Kliimaministeeriumi ja Tallinna linna poole.

Loodan, et neist selgitustest on abi.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Evelin Lopman
ettevõtluskeskkonna osakonna juhataja-õiguskantsleri nõunik
õiguskantsleri volitusel

Ivika Nõukas 693 8419, Ivika.Noukas@oiguskantsler.ee